

méně nutným opatřením, protože jhlavští své právo svým kutnohorským konkurentům odmítli poskytnout. Zato o staletí později *Ius regale montanorum* posloužil jako předloha pro právní normy dolování drahých kovů v Jižní Americe.

Češi, Němci, Židé

Městské obyvatelstvo

Stejně jako města poskytovala **pestrý obraz hospodářský a sociální**, tvořila i mnohobarevný svět **národnostní**. Protože vznikala za kolonizačního procesu, byla převážná většina jejich obyvatel ve 13. století původem **německá**. Vedle nich tu však žily i další národnosti. Samozřejmě Češi, kteří sem buď přicházeli z okolí, anebo žili v osadách zahrnutých do obvodu nového města. Pak tu ale byly i kolonie Italů, Vlámů či Valonů – lidí, kteří sem přišli převážně za obchodem. A konečně tu žilo i nemálo Židů. Poměr jednotlivých národností se město od města lišil. Závisel nejenom na položení města – zda leželo při hranicích, a bylo proto spíše německé, či zda vznikalo v již souvisle osídleném českém území –, ale i na v něm převažujících řemeslech.

Češi a Němci

Počáteční složení obyvatelstva se však později proměňovalo. Poměr Čechů a Němců se měnil v závislosti na osídlení v jeho okolí. Tam, kde převažovali Němci, se stávalo stále více německým, tam, kde převládali Češi, tomu bylo naopak. Kolonie příslušníků jiných národností si svoji svébytnost nemohly dlouho udržet, a byly proto postupně asimilovány oběma silnějšími etniky.

Vzájemný vztah Čechů a Němců ve městech byl až do husitství prost jakékoli vzájemné nevraživosti, jež by byla vyvolávána nějakými kolektivně sdílenými názory a představami náboženského či dokonce nacionálního původu. Středověk ani nacionální cítění v našem dnešním pojetí neznal. Mezi oběma skupinami samozřejmě propukaly **spory a střety**, byly ale vyvolávané **sociálně či hospodářsky**. Většina českého obyvatelstva totiž patřila po dlouhou dobu mezi chudší městské vrstvy a teprve v dalším vývoji se pracovala mezi bohatší i bohaté měšťany. Pochopitelně si ale Češi a Němci byli vědomi toho, že nejsou stejní. Bránila jim v tom především **jazyková bariéra**, ztěžující vzájemnou komunikaci; označení Němec pochází ostatně od slova němý, tj. ten, komu nerozumím. Potřeba vzájemného dorozumění byla ovšem natolik silná, že rychle vedla k nutnosti znát i druhý jazyk. Obě etnika se propojovala posléze i příbuzenskými svazky. A tak se nedá pro určení podílu toho či onoho etnika užít například rodových jmen; německé mohl mít i jazykový Čech, stejně jako naopak.

Židé

Židé tvořili ve 13. století ve všech evropských městech již navenek uzavřenou komunitu. Na základě usnesení IV. lateránského koncilu byli zahrnuti do ghett (viz Z. Beneš, *Dějiny středověku*, s. 63) a jejich život byl svázán řadou omezení a příkazů náboženské i hospodářské povahy. A stejně jako tomu bylo i v jiných evropských zemích, byli i zde Židé během 12. a 13. století vystaveni mnohdy velmi **krutému útlaku**, vyvolanému vypjatým náboženským cítěním provázejícím první křížové výpravy. Návist často vzbuzovala ale i jejich obratná **hospodářská činnost**. Ve 13. století se právě pro ni ale stali vítaným hospodářským zázemím především pro panovníka. Roku 1254 vydal Přemysl Otakar II. pro Židy velké privilegium – **Statuta Judaeorum** – v němž na jedné straně utvrdil jejich postavení mimo křesťanskou společnost, na druhé jim ale poskytl řadu záruk, které jim umožňovaly hospodářskou prosperitu. V pozadí tohoto opatření stála samozřejmě snaha získat od Židů finanční prostředky, protože privilegiem se Židé stávali královými přímými poddanými. Přemyslovo řešení udělením rozsáhlých privilegií bylo výhodné, stalo se také vzorem pro podobné výsady v Uhrách, Polsku či Litvě. A nikoli náhodou bylo také zvané „**magna charta židovských svobod**“.

Ale ani sebelépe formulované právní záruky nejsou vždy dodržovány. Tak tomu bylo i v tomto případě. Přemyslův syn Václav II. je roku 1298 – opět ve chvíli vzepjaté religiozity – bez skrupulí porušil.

Ze Statut Judaeorum Přemysla Otakara II. (1254):

„Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice. Amen. My Otakar, z Boží milosti král český, vévoda rakouský a štyrský a markrabí moravský všem na věky. Poněvadž chceme, aby se lidé každého stavu, zdržující se v našem panství, stali účastní milosti a laskavosti, všem židům usídleným v našem království a panství ustanovili jsme tato práva bez porušení zachovávat. Za prvé totiž jsme ustanovili, aby pro movité peníze nebo nemovitou věc nebo v trestní při, která se dotýká osoby nebo věci žida, nebyl připuštěn žádný z křesťanů proti židovi, leč s křesťanem a židem. (...) Také jestliže židé mezi sebou vyvolají neshovornost nebo bitku, rychtář našeho města si nad nimi nebude osobovat žádnou pravomoc, ale král nebo vévoda nebo nejvyšší komorník země nebo království vykoná soud. (...) Také jestliže křesťan zabije žida, ať je potrestán náležitým soudem a všechny movité i nemovitě věci ať přejdou v moc krále nebo vévody. (...) Také podle ustanovení papeže ve jménu našeho svatého otce co nejpřísněji zakazujeme, aby vůbec jednotliví židé usazení na našem panství nebyli viněni, že používají lidské krve, poněvadž se podle příkázání Zákona všichni židé naprosto zdržují od vsí krve.“